doi: 10.14456/jiskku.2020.4

การพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

Developing Isanness Conceptual Metaphor Ontology in Isan Folksong (Isan Luk Thung)

มาลี กาบมาลา[1] Malee Kabmala[1]

*Corresponding author email : Malee_ka@kku.ac.th

Received: October 21, 2019

Revised: November 11, 2019

Accepted: February 29, 2020

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การศึกษา: เพื่อพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

วิธีการศึกษา: การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน และ 2) การพัฒนาออนโทโลยีอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏ โดยการกำหนดมโนอุปลักษณ์หลัก และมโนอุปลักษณ์ย่อยด้วยวิธีการฟาเซท (การแยกวิเคราะห์-สังเคราะห์ Bottom-up) ของ Prieto-Diaz (2002) และการนำถ้อยคำอุปลักษณ์มาเปรียบเทียบและกำหนดมโนทัศน์ต้นทาง และมโนทัศน์ปลายทางที่สะท้อนให้เห็นความเป็นอีสานด้วยวิธีการของ Lakoff and Johnson

ข้อค้นพบ: การออกแบบและพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏประกอบด้วยคลาส มโนอุปลักษณ์ (Conceptual metaphor class) ทั้งหมดจำนวน 5 คลาสหลัก 15 คลาสย่อย ความสัมพันธ์ระหว่างคลาส จำนวน 10 ความสัมพันธ์ ผลการประเมินการพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลง

---

[1] สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น;
Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

ลูกทุ่งอีสานด้วยโปรแกรม Protégé 4.3 โดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา และสารสนเทศศาสตร์ พบว่า มีเหมาะสมในด้านเนื้อหาภายในออนโทโลยีมีความถูกต้องในการนำไปใช้ การจัดลำดับของคลาสภายใน การกำหนดความสัมพันธ์คุณสมบัติของชนิดข้อมูลและรายละเอียดของชนิดข้อมูลมีความสอดคล้องกัน

การประยุกต์ใช้จากการศึกษานี้: การศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดอุปลักษณ์ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารมาใช้ร่วมกับวิธีการออนโทโลยี ภาษามีการใช้อุปลักษณ์เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร และสื่อความหมายของถ้อยคำให้เข้าใจและตีความหมายให้ตรงกันระหว่างผู้ประพันธ์และผู้ฟัง

คำสำคัญ: ออนโทโลยี มโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสาน เพลงลูกทุ่งอีสาน

Abstract

Purpose of the study: This research aimed to developing Isanness conceptual metaphor ontology in Isan Folksong (Isan Luk Thung).

Methodology: Research and development, divided into 2 phases: 1) Analysis of Isanness metaphor in the northeastern country song, and 2) The developing Isanness conceptual metaphor Ontology by defining main metaphor concepts and the sub-metaphor concepts using the faceted method (bottom-up analysis) of Prieto-Diaz (2002), and the comparison of metaphorical words and conceptualizations of the source domain and target domain, that reflects Isanness with Lakoff and Johnson approach.

Main Findings: Design and development of Isanness Conceptual Metaphor Ontology. It consists of 5 main conceptual metaphor classes, 15 sub-conceptual metaphor classes. The relationship between the classes of 10 relationships. The results of the evaluation of Isanness's conceptual metaphor ontology with the Protégé 4.3 program by experts in linguistics, folklore, and information science found that it was appropriate for the content within the ontology. Correct to apply

the order of internal classes relationship determination the data type properties and data type details are consistent.

Applications of this study: This studied to bring the metaphor ontology in Isan Folksong (Isan Luk Thung) using linguistic and communication integrated with the ontology approach, language uses as metaphors too, and communication tools. relationship names between classes within the ontology are appropriate and can be interpreted. To create new knowledge and fill existing knowledge of interdisciplinary studies in language communication and information science are become highly effective in further.

Keywords: Ontology, Isanness conceptual metaphor ontology, Isan folksong, Isan Luk Thung

บทนำ

เพลงลูกทุ่งสะท้อนภาพชีวิตจริงของคนในสังคมทุกระดับ เนื้อหาเพลงมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง น้ำท่วม เรื่องปากท้อง เหตุการณ์ทางสังคมและการเมือง การเกิดสงครามและปัญหาเศรษฐกิจ เป็นต้น เพลงลูกทุ่งเป็นหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมของประเทศ เป็นที่รวมของภูมิปัญญาและทรัพย์สินทางปัญญาของชาวบ้าน กระจายได้กว้างไกลถึงชนบททุกแห่ง มีความเป็นไทยทั้งในเรื่องของภาษา ทำนอง และ การขับร้อง (Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, 1989) ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการหลายศาสตร์ อาทินักการสื่อสาร Kaewthep (1979) กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งว่าทำหน้าที่บันทึกประวัติศาสตร์ของประชาชน เพลงลูกทุ่งตอบสนองความต้องการทางจิตใจและเนื้อหาของเพลงสะท้อนให้เห็นความคิดและความรู้สึกของชาวนา และผู้ยากไร้ทั้งหลายที่มีต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เพลงทุกเพลงบอกถึงความจริงที่เกิดขึ้นในชนบทที่ห่างไกล และเพราะว่าคนชนบทนั้นมีน้ำใจที่ใสสะอาด ถ้อยคำที่กลั่นกรองออกมาเป็นเพลงจึงเป็นข้อเท็จจริงเป็นส่วนมาก ถึงแม้ว่าบางเพลงอาจแสดงออกมาในรูปเสียดสีเย้ยหยัน แต่ก็แฝงเนื้อหาความเป็นจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ส่วนนักวิชาการด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

Suksuwan (1978) มองว่าเพลงลูกทุ่งเป็นแหล่งที่ศึกษาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเป็นอย่างดี เพราะประกอบด้วยสาระมากมายทั้งที่แสดงถึงค่านิยมและเอกลักษณ์ไทย การกล่าวถึงสภาพสังคมในช่วงที่ผู้ประพันธ์ประพันธ์เพลงขึ้นมานั้น ทำให้ทราบเหตุการณ์ของสังคมในช่วงเวลานั้น

มุมมองนักวิชาการด้านภาษาและวรรณกรรม สื่อสารมวลชนหรือโฆษณา (Pattarakup, 2010) ได้ชี้ให้เห็นว่า ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ความคิด รวมไปถึงประสบการณ์ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตน กล่าวคือ ภาษาถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดที่มนุษย์ต้องแสดงเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ เมื่อพิจารณาการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน นอกจากการสื่อสารด้วยความหมายประจำคำแล้วพบว่า มีการใช้ภาษาในอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบซึ่งเกิดจากการนำคำหรือข้อความหนึ่งมาใช้เปรียบเทียบเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ทำให้เกิดเป็นความหมายใหม่ ที่มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ และถือเป็นศิลปะในการสร้างสรรค์ทางภาษา เพื่อใช้ในการสื่อสารและเพิ่มสีสันให้ภาษา มีชีวิตชีวาและอธิบายภาษาเพื่อให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน ด้วยภาษาที่เรียกว่า “อุปลักษณ์” ในการสร้างสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นกับงานประพันธ์ และในฐานะเครื่องมือทางภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดประสบการณ์ อารมณ์และความรู้สึกของผู้ประพันธ์ โดยเป็นการโน้มน้าวใจที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อความคิดความรู้สึกและการกระทำของคนในสังคมได้อีกด้วย จากความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้ผู้ใช้ภาษาในฐานะกวีหรือนักประพันธ์มักนิยมนำอุปลักษณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบทละคร นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ รวมไปถึงในบทเพลงด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในบทเพลงไทยนั้น นักประพันธ์มักจะสร้างสรรค์ผลงานเพลงและสื่อสารกับผู้ฟังโดยการใช้อุปลักษณ์ในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดต่างๆ สอดแทรกไว้ในเนื้อเพลงโดยอาศัยการนำเสนอผ่านนักร้องที่เป็นผู้ขับร้องเพลง

Lakoff & Johnson (1980) กล่าวว่า อุปลักษณ์ประกอบด้วย 2 ส่วนที่สัมพันธ์กัน คือ ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Linguistic metaphor) และมโนอุปลักษณ์ (Conceptual metaphor) ถ้อยคำอุปลักษณ์ หมายถึง รูปภาษาที่แสดงให้เห็นความคิดในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนมโนอุปลักษณ์ หมายถึง ระบบความคิดที่มีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบโดยการเชื่อมโยงมโนทัศน์หนึ่งกับอีกมโนทัศน์หนึ่งเพื่อใช้ความเข้าใจที่มีต่อมโนทัศน์หนึ่งในการทำความเข้าใจอีกมโนทัศน์หนึ่ง ซึ่งเรียกมโนทัศน์ที่ใช้เพื่อเป็นแบบในการทำความเข้าใจว่า

"มโนทัศน์ต้นทาง" (Source domain) และเรียกมโนทัศน์ที่เป็นเป้าหมายของการทำความเข้าใจว่า "มโนทัศน์ปลายทาง" (Target domain) โดยที่มโนทัศน์ต้นทางมักจะเป็นสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรมมากกว่าหรือเป็นที่รับรู้และเข้าใจได้ดีกว่ามโนทัศน์ปลายทาง อุปลักษณ์จึงมีผลทำให้เกิดการถ่ายโยงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีต่อมโนทัศน์ต้นทางไปยังมโนทัศน์ปลายทาง

สำหรับการศึกษาอุปลักษณ์กับเพลง ได้แก่ Ngamjitwongsakul (2003) ศึกษาอุปลักษณ์ความรักจากบทเพลงไทยสากลในเครือลิขสิทธิ์ของบริษัทแกรมมี่เอ็นเตอร์เทนเม้นท์ โดยใช้การประสานทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ทฤษฎีความหมายโดยนัย (Grice, 1975) และทฤษฎีอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์ (Lakoff, 1987, 1993 ; Lakoff & Johnson, 1980, Lakoff & Turner, 1989) ผลของการวิจัยพบว่า ทฤษฎีความหมายโดยนัย มีบทบาทสำคัญในการจำแนกอุปลักษณ์จากภาษาตามตัวอักษร และช่วยในการอธิบายความหมายให้มีความสัมพันธ์กับบริบทนั้นๆ การจำแนกอุปลักษณ์จากภาษาตามตัวอักษรเป็นผลมาจากการละเมิดหลักเกณฑ์ของ Grice ซึ่งนักประพันธ์เพลงมีเจตนาที่จะสื่อความหมายนอกเหนือจากความหมายตามตัวอักษร ส่วนทฤษฎีอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์ช่วยอธิบายความสอดคล้องระหว่างขอบเขตความหมายต้นทางและขอบเขตความหมายปลายทาง(ความรัก) และมโนทัศน์ของความรักสามารถนำมาอธิบายเป็นความคิด ที่สะท้อนออกมาเป็นภาพในรูปของวัตถุทางกายภาพหรือความสัมพันธ์ทางด้านพื้นที่ และอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์เหล่านี้ สะท้อนความคิดต่อความรักเป็นภาพของภาชนะ ส่วนประกอบ-มวล ต้นทาง-ทาง-ปลายทาง และสายสัมพันธ์ Wattanasuk (2006) ศึกษาอุปลักษณ์แสดงอารมณ์รักในเพลงไทยสากลสำหรับวัยรุ่นไทย เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปภาษาที่ใช้เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ และศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับความรักที่ปรากฏในเพลงไทยสากล และใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานในการวิเคราะห์ข้อมูล อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์รักซึ่งจัดแบ่งประเภทตามความหมายของสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ การเดินทาง ความเจ็บป่วย การเรียนการแข่งขัน ธุรกิจ การแสดง การพนัน การกระทำและ Dittakit & Burapachee (2012) ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงความรักที่ประพันธ์โดยนิติพงษ์ ห่อนาค โดยใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานและอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของ Lakoff & Johnson ในการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศได้แก่ 1) ความรักเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ

สุขภาพ การเดินทาง การศึกษา การแข่งขัน การทำงาน การค้าการลงทุน และการแสดง 2) ผู้มีความรักแสดงให้เห็นว่า ผู้มีความรักเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ 3) ผู้หญิง แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็น สิ่งมีชีวิต ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ 4) ผู้ชาย แสดงให้เห็นว่าผู้ชายเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ 5) ใจ แสดงให้เห็นว่า ใจเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ และสถานที่ 6) ธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิต

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเพลงในประเด็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับเพศในบทเพลงลูกทุ่งไทย ได้แก่ Burarungrot (2005) ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง โดยวิเคราะห์และศึกษาความหมายของรูปภาษาที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิง โดยใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน และยึดความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546 และคลังคำ โดยแบ่งอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทยตามการขับร้อง อุปลักษณ์ผู้หญิงในเพลงที่ขับร้องโดยนักร้องชายจำนวน 360 ถ้อยคำ และอุปลักษณ์ผู้หญิงในเพลงที่ขับร้องโดยนักร้องหญิงจำนวน 168 ถ้อยคำ จากถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งหมดสามารถจัดประเภทตามความหมาย์ได้ 4 มโนทัศน์ ได้แก่ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ และการเดินทาง สำหรับ Maneewong (2012) ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งอีสาน เพื่อวิเคราะห์ รูปคำอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งอีสาน และหาความเชื่อมโยงระหว่างรูปคำที่ใช้เป็นอุปลักษณ์กับ วิถีชีวิตของชาวอีสานเพื่อทำให้เห็นมโนทัศน์ของคนอีสานผ่านรูปคำอุปลักษณ์ โดยใช้ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ปริชาน กล่าวคือ การใช้รูปคำลักษณ์เปรียบเทียบกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยรูปคำอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับผู้ชายแบ่งออกเป็น 7 มโนทัศน์ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ พืช การเดินทาง และอาหารตามลำดับ ส่วนรูปคำอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับผู้หญิงแบ่งออกเป็น 8 มโนทัศน์ได้แก่ มนุษย์ พืช สิ่งของ สัตว์ธรรมชาติ อาหาร การเดินทาง และนามธรรม ตามลำดับ ซึ่งรูปคำอุปลักษณ์ที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายและผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งเป็นรูปคำที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนอีสานและอาชีพเกษตรกรรมตลอดจนบทบาทและหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงอีสาน นอกจากนี้ยังแสดงถึงมโนทัศน์ของคนอีสานที่มีต่อ สิ่งแวดล้อมและการมองโลกด้วย สำหรับ Saiyarot (2015) วิเคราะห์หน้าที่ของถ้อยคำอุปลักษณ์ความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย และศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์ตามแนวคิดทฤษฎีวัจนปฏิบัติ

ศาสตร์ของ Goatly (1997; 2010) มโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ ได้แก่ การต่อสู้แข่งขัน การเดินทาง ธุรกิจ พื้นที่หรือสถานที่ ธรรมชาติ สัตว์ พืช การศึกษา มนุษย์ อาหาร การรักษาโรค เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ ภัยพิบัติ และการประหยัดอดออม หน้าที่ของถ้อยคำอุปลักษณ์ความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน คือ 1) หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด ได้แก่ เติมช่องว่างในคลังคำ อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมและเป็นแบบจำลอง และกำหนดมุมมองใหม่ 2) หน้าที่ ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่ แสดงอารมณ์ความรู้สึก ช่วยในการตกแต่งหรืออำพราง เป็นการกล่าวเกินจริง สร้างความสนิทสนม สร้างอารมณ์ขันและใช้ในการละเล่นทางภาษาเป็นแนวเทียบหรือเป็นการทิ้งเหตุผลเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำบางอย่างและสื่ออุดมการณ์ 3) หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่ ช่วยเรียบเรียงความเป็นบันเทิงคดีที่ช่วยสร้างโลกจินตนาการเป็นอุปลักษณ์ และช่วยให้จำ ทำให้เด่นใช้ คำน้อยแต่สื่อความได้มาก

จะเห็นได้ว่าเพลงลูกทุ่งอีสานเป็นทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่งที่บรรจุเนื้อหาสาระที่หลากหลาย ครอบคลุมวิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคม และภาษาที่มีการใช้อุปลักษณ์ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสื่อสารภาษา ความหมายของถ้อยคำให้เข้าใจและตีความหมายให้ตรงกันระหว่างผู้ประพันธ์และผู้ฟัง ทั้งนี้การพัฒนาออนโทโลยีอุปลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน เพื่อการให้ความหมาย การอธิบายคุณลักษณะ คุณสมบัติ และความสัมพันธ์ของถ้อยคำที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสานจะนำไปสู่การเป็นเครื่องมือสื่อสารความหมาย (Semantic tools) ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ในการค้นคืนและเข้าถึงถ้อยคำที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความสำคัญของอุปลักษณ์ในฐานะเครื่องมือทางภาษาที่ใช้ในการโน้มน้าวใจที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อความคิด ความรู้สึกและการกระทำของคนในสังคม และต้องการนำเสนอให้เห็นว่าอุปลักษณ์ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานสามารถสะท้อนและแสดงให้เห็นถึงความเป็นอีสานได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังจะเป็นการสร้างความรู้ใหม่และเติมเต็มความรู้ที่มีอยู่ให้กับการศึกษาสหวิทยาการด้านภาษาและการสื่อสารและสารสนเทศศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือในการเข้าถึงและค้นคืนสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาออนโทโลยีอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหลักการของการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและความรู้ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากบทเพลงลูกทุ่งอีสานของนักร้อง 7 คน ที่เป็นอัลบั้มเดี่ยวเท่านั้น ในช่วงปี พ.ศ.2540-2560 ซึ่งบทเพลงที่จะนำมาทำการศึกษาจำนวน 747 เพลง ได้แก่ จินตหรา พูนลาภ จำนวน 8 อัลบั้ม (80 เพลง) ต่าย อรทัย จำนวน 11 อัลบั้ม (111 เพลง) ไผ่ พงศธร จำนวน 9 อัลบั้ม (91 เพลง) มนต์แคน แก่นคูณ จำนวน 7 อัลบั้ม (71 เพลง) ไหมไทย ใจตะวัน (หัวใจศิลป์) จำนวน 7 อัลบั้ม (71 เพลง) ไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 16 อัลบั้ม (152 เพลงศิริพร อำไพพงษ์ จำนวน 17 อัลบั้ม (171 เพลง) พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน จำนวน 485 ถ้อยคำ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

1. การกำหนดแนวคิดหลัก (Concepts) ในขอบเขตเนื้อหาความรู้ (Subject domain) มโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน การวิเคราะห์เนื้อหาได้ทั้งหมดจำนวน 15 กลุ่ม ได้แก่ การต่อสู้แข่งขัน การเดินทาง ธุรกิจ พื้นที่ ธรรมชาติ สัตว์ พืช มนุษย์ อาหาร การรักษาโรค เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ ภัยพิบัติ และการประหยัด อดออม และนำมาสังเคราะห์จัดกลุ่มใหม่ได้คลาสมโนอุปลักษณ์ (Conceptual metaphor classes) ทั้งหมดจำนวน 5 คลาสหลัก ได้แก่ 1. การพลัดถิ่น 2. ชนชั้นทางสังคม 3. ความอ่อนน้อมถ่อมตน 4. การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน 5. ความขยันอดทน

2. การกำหนดคลาสมโนอุปลักษณ์ย่อย ภายใต้แต่ละคลาสมโนทัศน์หลัก ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จัดกลุ่มถ้อยคำอุปลักษณ์ โดยพิจารณาว่าคุณลักษณะถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันน่าจะอยู่ มโนทัศน์อุปลักษณ์ย่อยใด ตามแนวทางฟาเซทการแยกวิเคราะห์-สังเคราะห์ Bottom-up ของ Prieto-Diaz (2002) เช่น คำว่า “เส้นทาง, ทาง, ทางผ่าน, ทางไป, หลงทาง, สุดทาง, ปลายทาง, จุดหมาย, เส้นชัน, ถนน และ หลักกิโล” จัดอยู่ในมโนอุปลักษณ์ย่อย [การเดินทาง] หรือ คำว่า “สอบตก, การบ้าน, โจทย์ชีวิต, เปิดเทอม, ลงทะเบียน, ปริญญา, หลักสูตร, วิชา, สอบผ่าน, บททดสอบ, สมุดบันทึก และคะแนนแรงใจ” จัดอยู่มโนอุปลักษณ์ย่อย [การศึกษา] เป็นต้น และการนำถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวมาเปรียบเทียบและกำหนดมโนทัศน์ต้นทางและมโนทัศน์ปลายทางที่สะท้อนให้เห็น “ความเป็นอีสาน” ตามแนวทางของ Lakoff and Johnson (1980)

ผลการศึกษา

1. การออกแบบและพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน ประกอบด้วยคลาส มโนอุปลักษณ์ (Conceptual metaphor classes) ทั้งหมดจำนวน 5 คลาสหลัก 15 คลาสย่อย ได้แก่ 1. การพลัดถิ่น 2 คลาสย่อย (การเดินทางและพื้นที่) 2. ชนชั้นทางสังคม 1 คลาสย่อย (มนุษย์) 3. ความอ่อนน้อมถ่อมตน 2 คลาสย่อย (สัตว์ และพืช) 4. การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน 7 คลาสย่อย (ธุรกิจ การศึกษา การรักษาโรค เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ อาหาร ธรรมชาติ) 5. ความขยันอดทน 3 คลาสย่อย (การต่อสู้แข่งขัน ภัยพิบัติ การประหยัดอดออม) (ดังตาราง 1 และภาพที่ 2)

ตารางที่ 1 แสดงคลาสหลัก คลาสย่อย มโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
การพลัดถิ่น	**การเดินทาง**	การเดินทาง สะท้อนให้เห็นจากการนำคำศัพท์เกี่ยวข้องกับการเดินทางมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบ โดยมนุษย์หรือตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลงคือจุดเริ่มต้นหรือเป็นผู้เดินทาง ส่วนเส้นทางที่ใช้ในการเดินทาง คือการดำเนินชีวิต ความใฝ่ฝัน หรือ ความคาดหวังของมนุษย์ โดยมีความรัก แรงกายและกำลังใจจากคนรัก ครอบครัว พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เป็นพาหนะหรือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเดิน และจุดหมายปลายทางของการเดินทางมี 2 ลักษณะ คือ จุดหมายปลายทางที่ประสบความสำเร็จ มีความสุขเป็นความพึงพอใจ กับจุดหมายปลายทางที่เป็นความผิดหวัง เสียใจ ไม่ประสบความสำเร็จ	**ผู้เดินทาง**	**มนุษย์ (ตัวบุคคล)**	กลางทาง, ก้าว, ก้าวเดิน, ก้าวผ่าน, ก้าวใหม่, ขวางทาง, ข้างทาง, ข้ามแดน, เข็มทิศ, คนร่วมทาง, ครึ่งทาง, จุดหมาย, ถนน, เดินทาง, เดินทางเปลี่ยว, เดินผ่าน, เดินร่วมทาง, ทางเส้นเดิม, ทาง, ทุกเส้นทาง, ทางใหม่, ทางผ่าน, ทางไป, ทางออก, ทางตัน, ทางเดิน, ทางเข้า, ทางผ่าน, ทางม้าลาย, ทางเปื้อนฝุ่น, บนเส้นทาง, ปลายทาง, เปลี่ยนทาง, ผ่านทาง, เพื่อนร่วมทาง, ไฟส่องทาง, ร่วมทาง, ริมทาง, แรมรอน, เรือล่มก่อนที่จอด, เรือลำน้อยลอยเล, แยกทาง, ย่ำ, แล่น, สุดทาง, เส้นชัย, เส้นทางสายเก่า, เส้นทาง, หลงทาง, หลักกิโล, หนทางไกล, หนทาง,
			เส้นทางในการเดินทาง	ความฝัน, ความคาดหวัง, การดำเนินชีวิต	กลางทาง, ก้าว, ก้าวเดิน, ก้าวใหม, ขวางทาง, ข้างทาง, ครึ่งทาง, จุดหมาย, ทาง, ทางเข้า, ทางตัน, ทางเดิน, ทางไป, ทางเส้นเดิม, ทางม้าลาย, ทางเปื้อนฝุ่น, ทางออก, ทางใหม่, ทุกเส้นทาง, เดิน, เดินทาง เปลี่ยว, บนเส้นทาง, เปลี่ยนทาง, ถนน, ริมทาง, แรมรอน, แยกทาง, ย่ำ, เส้นทาง, เส้นทางสายเก่า, หนทางไกล, หนทาง, หลักกิโล
			เครื่องมือ (พาหนะ)	ความรัก ความอดทน แรงกาย กำลังใจ	เข็มทิศ, คนร่วมทาง, เดินทางเปลี่ยว, เดินร่วมทาง, ทางผ่าน, เพื่อนร่วมทาง, ไฟส่องทาง, แยกทาง, ร่วมทาง,
			จุดหมายปลายทาง	ความสำเร็จ ความผิดหวัง	จุดหมาย, ทางเปื้อนฝุ่น, ทางผ่าน, ปลายทาง, เส้นชัย, เส้นทางฝัน, หนทางไกล, หลักกิโล

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
	พื้นที่	พื้นที่สะท้อนให้เห็นจากการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เพื่อแสดงการเปรียบเทียบความเป็นอีสานในเชิงพื้นที่หรือสถานที่ทั้งพื้นที่หรือสถานที่ที่ไม่มีความเจริญรุ่งเรือง มีความเป็น ท้องถิ่นและพื้นที่หรือสถานที่ที่มีความเจริญรุ่งเรือง	พื้นที่ สถานที่ อาณาบริเวณ	ภูมิลำเนา ที่อยู่อาศัย	กลางท้องนา, กลางทุ่ง, แดนดอกคูณ, ถิ่นเรือนชาน, ท้องนา, ท้องฟ้าบ้านเฮา, ทุ่ง, ทุ่งกันดาร, ทุ่งดอกคูณ, ทุ่งนา, นาดอน, บ้านเกิด, บ้านทุ่ง, บ้านดง, บ้านดอน, บ้านนอก, บ้านนา, บ้านหลังเก่า, บ้านเฮา (เรา), แผ่นดินท้องนา
			พื้นที่ สถานที่ (ไม่มีความเจริญรุ่งเรือง)	บ้านเกิด ภูมิลำเนา	แดนที่ราบสูง, ท้องนาบ้านไกล, ทุ่งกันดาร, บ้านทุ่ง, บ้านดง, บ้านดอน, บ้านนอก, บ้านนา
			พื้นที่ สถานที่ (เจริญรุ่งเรือง)	บ้านเมืองอื่น	กรุง, กลางป่าซีเมนต์, เมืองกรุง, เมืองไกล, เมืองฟ้า, เมืองแสงไฟ, เมืองใหญ่มหานคร
ชนชั้นทางสังคม	**มนุษย์**	มนุษย์สะท้อนให้เห็นจากการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์มาใช้โดยการเปรียบเทียบให้เห็นว่าความเป็น อีสานเกี่ยวข้องและมีลักษณะเช่นเดียวกับมนุษย์หรือตัวบุคคลที่มีกิริยาอาการมีความรู้สึก และมีการประกอบอาชีพการงาน คือ การดำเนินชีวิต ส่วนบทบาทและสถานภาพทางสังคม คือ ตำแหน่งงาน อาชีพ ลักษณะงาน สถานะทางสังคมและสิ่งเหนือธรรมชาต ได้แก่ ความเชื่อ ของมนุษย์หรือตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลง	สิ่งมีชีวิตที่มีกิริยาอาการ ความรู้สึก มีชีวิต	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	ชีวิต, คนตาบอด, ความรู้สึก, ต่อชีวิต, น้ำตา, บวก, เม็ดเหงื่อ, ร้องไห้, ลบ, ลมหายใจ, หัวใจหนาว, อุ่นกาย,
			การดำเนินชีวิต	การประกอบอาชีพการงาน	กรรมการ, ขายแรงงาน, เจ้าชาย, เจ้าหญิง, ดารา, ดารากังฟู, ดาราต่างประเทศ, ดาราหนังใหญ่, ตัวสำรอง, ทำนา, นักเรียนเตรียมนายฮ้อย, นักมวย, นางงามสงกรานต์, นางเอก, นางแบบ, นางรอง, นายแบบ, ผู้รับเหมามือวาง, พระเอกหนัง, มวยรอง, มิสซิสเหี่ยน, ล้างจาน, สาวโรงงาน, สาวนั่งเบียร์, หมอลำ, หมอยาเครื่องยนต์, ฮาจีวอน (ดารา)

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
			บทบาทและสถานภาพทางสังคม	สถานะทางสังคม	คนชั้นติดดิน, คนชั้นล่าง, เจ้านาย, ญาติ, ผู้รับใช้, ยาจก, เศรษฐี, สาวรากหญ้า
			สิ่งเหนือธรรมชาติ	ความเชื่อ	เจ้าหญิง, เทพี, นางฟ้า, นางอัปสรา, นางอั้ว, ผาแดง, ลูกเทวดา, สายแนน
ความอ่อนน้อมถ่อมตน	**สัตว์**	สัตว์สะท้อนให้เห็นความเกี่ยวข้องกับสัตว์มาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบมนุษย์หรือตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลงว่ามีบทบาทหรือลักษณะบางประการที่เหมือนกับสัตว์ชนิดต่าง ๆ คำศัพท์ที่อยู่ในความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์มี 2 ลักษณะ คือ ถ้อยคำเกี่ยวกับสัตว์ในเชิงบวก ถูกใช้เพื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในบทเพลง เช่น หงส์ หรือ หงส์ทอง เป็นต้น และถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับใน เชิงลบใช้ในการเปรียบเทียบกับตนเอง เช่น คำว่า ควายบักตู้ อีกา กุดจี่ และแมงละงำ เป็นต้น การใช้ถ้อยคำเกี่ยวข้องกับสัตว์สะท้อนให้เห็นถึงน้ำเสียงในการเสียดสี หรือน้อยใจของบุคคลที่อยู่ในเพลง	สัตว์ (เชิงบวก)	มนุษย์ (บุคคลอื่น)	กบ, กระต่าย, ไก่พื้นบ้าน, เก้ง, กวาง, เขียด, ชะนี, ช้างเท้าซ้าย ช้างเท้าหลัง, นก, นกแก้ว, นกขมิ้น, นกน้อย, นกดง, นกหลงป่า, ปลา, ปลาดั่งโคก, ภุมริน, แมว, วิหค, ลูกนก, หงส์, หงส์ทอง, หิ่งห้อย, เสือ, สิงห์
			สัตว์ (เชิงบวก)	ความสวยงามสูงส่ง	กระต่าย หงส์
			สัตว์ (เชิงลบ)	มนุษย์ (ตนเอง)	กบ, กวาง, กะปอม, กา, กุดจี่, เก้ง, เขียด, ช้างเท้าขวา, ช้างเท้าหน้า, ช้างเท้าซ้าย, ช้างเท้าหลัง, ชะนี, ควาย, ควาย, ควายตู้, ควายบักตู้, นก, นกขมิ้น, นกตกน้ำ นกน้อย, นกหลงป่า, ปลา, ปลาค้อ, ปลาคาบ, ปลาดั่งโคก, มอด, แมงละงำ, แมงหวี่, แมลง, แมวขโมย, แมวขโมยปลาย่าง, แมวตอนแก่, ไส้เดือนตายแดด, หนอน, หนูทดลอง, หมา, หมาหยอกไก่, แหลวกินไก่ หิ่งห้อย, อีกา, เอี่ยน (ปลาไหล), เอี่ยนลงตม

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความอ่อนด้อย	กบ, เขียด, นกตกน้ำ, ปลาคั้งโคก, ปลาค้อ, ปลาคาบของ, มอด, แมงละงำ, แมลง, แมวตอนแก่, ภุมริน, ไส้เดือนตายแดด, หนูทดลอง,
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความต่ำต้อย ไร้ค่า	กา, ควาย, ควายตู้, หนอน, หมา, อีกา
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความทุกข์ร่อนเร่ พเนจร	นก, นกขมิ้น, นกน้อย, ปลา, ลูกนก, วิหค
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความเจ้าเล่ห์	กะปอม, ไก่อู, แมว, แมวขโมย ปลาย่าง, เสือ, สิงห์, เอี่ยน (ปลาไหล) ลงตม (โคลน), หมาหยอกไก่, แหลว (เหยี่ยว) กินไก่,
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความหมายอื่น	ช้างเท้าขวา, ช้างเท้าหน้า, ช้างเท้าซ้าย, ช้างเท้าหลัง
	พืช	พืชสะท้อนความเป็นอีสานมีความเกี่ยวข้องกับพืชมาใช้เป็นถ้อยคำเปรียบเทียบความเป็นอีสานว่าเป็นเสมือนกับพืชหรือการดูแลรักษาและการเจริญเติบโตของพืชโดยมนุษย์หรือตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลงเป็นพืชชนิดต่าง ๆ มีการกระทำและพฤติกรรมของมนุษย์เป็นการเพาะปลูกดูแล หรือทำลายพืช และมีอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์เป็นการเจริญเติบโตหรือเป็นผลจากการเพาะปลูก ดูแล หรือทำลายพืช กล่าวคือ เปรียบมนุษย์ เป็นต้นพืชชนิดหนึ่ง ได้รับความรักความห่วงใยได้รับการเอาใจใส่ดูแล เป็นอย่างดี มนุษย์นั้นก็มีความสุข ความยินดี เกิดความพึงพอใจและ เป็นสุขใจก็เสมือนว่าต้นพืชนั้นก็เจริญเติบโตและออกดอกสวยงาม นัยหนึ่ง มนุษย์ไม่ได้รับความรักความห่วงใย ขาดการเอาใจใส่ดูแล หรือถูกปล่อยปะละเลย มนุษย์ผู้นั้น ก็เกิดความทุกข์ มีความเศร้าหมอง ได้รับความเสียใจ ก็หมือนกับต้นพืชที่เหี่ยวเฉา ใกล้ที่โรยรา	พืช (ต้นไม้, ดอกไม้, พันธุ์ไม้)	มนุษย์ (ตัวบุคคล) ความรัก	กุหลาบ, ข้าว, จอกแหน, ช่อมันปลา, ดอกกระถิน, ดอกกาเสลา, ดอกคูน, ดอกจาน, ดอกรัก, ดอกมั้นปลา, ดอกไม้, ดอกลำดวน, ดอกหญ้า, ดอกอ้อ, ผักกะแยงนา, ผักอีฮึน, ใบตอง, ไม้ลำปอ, ยอดพร้าว, หม่อน, อ้อยตาล
			การเพาะปลูกพืช	การกระทำและพฤติกรรมของมนุษย์	งอกเงย, ปลูก, หว่าน

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
			การเจริญเติบโตของพืช	อารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ (สุขทุกข เศร้า ยินดี พอใจ เสียใจ)	เกิด, ชูช่อ, เบ่งบาน, โรย
การประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตประจำวัน	**ธุรกิจ**	ธุรกิจ สะท้อนให้เห็นการนำคำศัพท์เกี่ยวข้องกับธุรกิจมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบความเป็น อีสาน ว่าเป็นการประกอบธุรกิจอย่างหนึ่งที่มีตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลงเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นเจ้าของธุรกิจ โดยมีต้นทุนหรือปัจจัยที่ใช้ในการทำธุรกิจ คือ แรงกาย ความขยันความอดทน และความรักของตัวบุคคล เป็นต้นทุนและปัจจัยหลักร่วมกันในการทำธุรกิจ และในการประกอบธุรกิจย่อมต้องมีผลตอบแทนจากการทำธุรกิจเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกำไรหรือขาดทุน หากผลตอบแทนที่ผู้ประกอบการได้รับ คือ กำไร จากการทำธุรกิจหมายถึง การได้รับความสุข ความสมหวัง หรือการประสบความสำเร็จ แต่หากผลตอบแทนที่ผู้ประกอบการได้รับ คือ การขาดทุน หมายถึงว่า บุคคลนั้นได้รับความเสียใจ เกิดความผิดหวัง หรือไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้	ต้นทุนในการทำธุรกิจ	ความขยัน ความอดทน ความรัก แรงกาย	ต้นทุน, เติมทุน, ทุน, แรง, แรงเป็นทุน, ลงทุน, สินค้า,
			ผู้ประกอบการ	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	ของฟรี, ธนาคาร, ทุน, เปิดบัญชี, ร่วมลงทุน, แรงเป็นทุน, สินค้า
			ผลตอบแทนจากธุรกิจ	ความสุข ประสบความสำเร็จ ผิดหวังเสียใจ ไม่ประสบความสำเร็จ	กดราคา, ของฟรี, ขาดทุน, ขาย, ขึ้นราคา, ค่าจ้างคุณค่า, คุ้มค่าเติมทุน, จ่าย, ค่าแรง, ใช้ทุน, ดอกเบี้ย, ได้ตังค์เพิ่ม, ทุนค่า, บ่มีราคา, เพิ่มทุน, ราคา, รางวัล, รายได้, ไร้ค่า, เสื่อมราคา, หนี้, เหมิดราคา

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
	การศึกษา	การศึกษา สะท้อนให้เห็นการนำคำศัพท์เกี่ยวข้องกับความเป็นอีสาน การนำคำศัพท์ที่เกี่ยวกับการศึกษามาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบการนำเอาสิ่งต่างๆ เช่น สื่อและกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนงาน เปรียบได้กับการงาน ความรัก ความยากจน ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยผู้สอนหรือผู้เรียน คือ มนุษย์หรือตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลง และผลของการศึกษา เปรียบได้กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยที่ผลการศึกษา 2 ลักษณะ คือสอบผ่าน และสอบไม่ผ่าน ส่วนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ 2 ลักษณะ คือ การประสบความสำเร็จ มีความสุข สมหวัง และไม่ประสบความสำเร็จและความผิดหวัง	การศึกษา สื่อและกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน	งาน ความรัก ความยากจน ปัญหาและอุปสรรค	การบ้าน, ข้อสอบ, จบตำรา เรียน, โจทย์ชีวิต, ตำราเรียน, บททดสอบ, เปิดเทอม, เรียนภาคค่ำ, ลงทะเบียน, วิชา, วิชาความรัก, สอน, สมุดบันทึก, สาธิต, หลักสูตร, อาจารย์
			ผู้สอน ผู้เรียน	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	อาจารย์
			ผลการศึกษา	การดำเนินชีวิต (ความสุข ประสบความสำเร็จ สมหวัง ผิดหวัง ไม่ประสบความสำเร็จ)	ตกซ้ำชั้น, ติด ร., ปริญญา, วุฒิ ม. หก, สอบตก, สอบผ่าน, สอบไม่ผ่าน
	การรักษาโรค	การรักษาโรคสะท้อนให้เห็นการนำคำศัพท์เกี่ยวข้องกับความเป็นอีสาน การรักษาโรคมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบกับการรักษาโรครูปแบบหนึ่ง ซึ่งโรคภัยคือ สิ่งที่มาเบียดเบียนมนุษย์ทำให้ร่างกายและจิตใจมีความ อ่อนแอ เปรียบได้กับ ความยากจน ความผิดหวังปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่มนุษย์ได้ประสบพบเจอ และเมื่อมีโรคภัยมาเบียดเบียนแล้วก็จำเป็นที่ต้องได้รับยาหรือการรักษาโรคภัยเหล่านั้นซึ่งยาและการรักษาก็คือ ความรัก-ความห่วงใย หรือการมอบความรัก-ความห่วงใยให้แก่กัน และเมื่อได้รับยาหรือการรักษาผลของการรักษาโรคคือ มนุษย์มีความสุขใจ มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต ก่อให้ความสำเร็จในชีวิต	โรค/เชื้อโรค	ความยากจน ความผิดหวัง ปัญหาและอุปสรรค	แผลใจ, โรคน้ำตา

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
			ยา การรักษา	ความรัก ความห่วงใย	ยา, ยากำลัง, ยาแก้, ยาคุมหัวใจ, ยาทา, ยาทำใจ, ยารักษาใจ, ยาสมานรักษา, เยียวยา, วิตามิน
			ผลจากการรักษา	ความสุข กำลังใจ ประสบความสำเร็จ	บรรเทา, พลัง, ภูมิคุ้มกัน, ภูมิต้านทาน, หมอบรรเทา
	เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง	เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้างสะท้อนความเป็นอีสานได้จากการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้างมาใช้เป็น ถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบกับเครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้งานได้ กล่าวคือ เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ หมายถึงมนุษย์หรือตัวบุคคล ที่อยู่ในบทเพลง ซึ่งเครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้างถูกใช้งานผ่านอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ โดยที่คุณภาพหรือสภาพของเครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้างก็เปรียบได้กับความภาคภูมิใจ ความเสียใจ หรือการไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ของมนุษย์	เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	กระดาษ, กางเกงยีนส์เก่าเก่า, กุญแจ, กำแพง, แก้ว(ค่าหมื่น), เกิบเก่าเน่าฮ่าง, โกดัง, ของเล่น, เครื่องจักร, เครื่องยนต์, เครื่องมือ, คอมพิวเตอร์, จิ๊กซอว์, ชามก้นซอด(ชามรั่ว), ชามก้นซอ, ชิมการ์ด, ตอม่อ, ตุ๊กตา, ที่พัก, โทรศัพท์, เบาะ, เบาะรองใจ, ประตู, ผ้าแพรวา, ผ้าเย็น, ฟันเฟืองเครื่องจักร, มงกุฎดอกหญ้า, มือถือ, ยางลบ, รถมือสอง, รถไถ, รถ (ผู้ป่าวฮ่าง ๆ), รถฮ่าง, รถฮ้าง(รถพัง), รางวัล สิ่งของ, รั้ว, ลิ้นชัก, สะพาน, สิ่งของ (มีเจ้าของแล้ว), เสาหลัก, เสื้อกันหนาว, เสื้อตกสี, เสื้อตัวร้อยเก้าเก้า, เศษแก้ว, หลัก, หมึกดำ, หูก (เครื่องทอแบบพื้นเมือง), หุ่นยนต์, เหรียญบาท, หางไถ, เฮือ(เรือ)
			การใช้งาน	อารมณ์และความรู้สึกหัวใจ	แก้ว (ค่าหมื่น), เกิบเก่าเน่าฮ่าง, ของเล่น, ชามก้นซอ, ชามก้นซอด (ชามรั่ว), ตอม่อ, ที่พัก, เบาะ, เบาะรองใจ, ยางลบ, รถฮ่าง, รถฮ้าง (รถพัง), สิ่งของ (มีเจ้าของแล้ว), เสื้อกันหนาว, เสื้อตกสี, เศษแก้ว, หลัก
			คุณภาพหรือสภาพของเครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง	ความภาคภูมิใจ ความทุกข์ใจ เสียใจ ผิดหวัง และไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้	เกิบเก่าเน่าฮ่าง, ของเล่น, ชามก้นซอ, ชามก้นซอด (ชามรั่ว), เบาะ, เบาะรองใจ, ยางลบ, รถฮ้ าง (รถพัง), รถฮ่าง, ตอม่อ, ที่พัก, สิ่งของ (มีเจ้าของแล้ว), เสื้อกันหนาว, เสื้อตกสี, เศษแก้ว

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
	วัตถุสิ่งของ	วัตถุสิ่งของสะท้อนความเป็นอีสานได้จากการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของที่มนุษย์เราสามารถมองเห็นและจับต้องได้กระทำหรือนำมาใช้ งานได้ ซึ่งในที่นี้ ชีวิต ความรัก แรงกาย กำลังใจ น้ำใจ ความหวัง และความฝันของมนุษย์เปรียบได้กับวัตถุสิ่งของ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการดูแลรักษาวัตถุสิ่งของให้ดีคือการดูแลรักษาความรัก แรงกายและกำลังใจให้เข้มแข็ง และหากสูญเสียวัตถุสิ่งของไปหมายถึง ความผิดหวัง หรือไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้	วัตถุสิ่งของ	ชีวิต ความรัก แรงกาย กำลังใจ ความหวัง ความฝัน น้ำใจ	กักตุน, แจก, ซ่อม, ทิ้งขว้าง, แบก, แบ่ง, เปื่อย, พัง, ฝาก, มอบ, ยืม, หอบ, สึกหรอ, หล่นหาย
			การดูแลรักษาวัตถุสิ่งของ	การรักษาความรัก แรงกายและกำลังใจให้เข้มแข็ง	กักตุน, แจก, ซ่อม, แบก, ฝาก, มอบ, ยืม, หอบ
			การสูญเสียวัตถุสิ่งของ	ความผิดหวังในความรัก ไม่ประสบความสำเร็จ	ทิ้งขว้าง, แบ่ง, เปื่อย, พัง, สึกหรอ, หล่นหาย
	อาหาร	อาหาร สะท้อนความเป็นอีสานเห็นได้จากการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารหรือสิ่งที่สามารถกินได้ ลักษณะอาการที่ใช้ในการกิน และรสชาติของอาหารมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบกับอาหารที่เป็นสิ่งจำเป็น สำหรับมนุษย์ กล่าวคืออาหารเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ที่ช่วยทำให้ร่างกายมนุษย์เจริญเติบโตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หรือสิ่งที่เป็นเครื่องหล่อเลี้ยง เช่น อาหารใจ อาหารสมอง อาหารตา ก็คือ ความรัก และ ความห่วงใย แต่ก็มีอาหารบางชนิดที่ นอกจากจะไม่ให้ประโยชน์แล้วยังก่อให้เกิดโทษต่อร่างกายได้เช่นเดียวกัน คือ ความเศร้า และความผิดหวัง	อาหารหรือสิ่งที่สามารถกินได้	ความรัก ความห่วงใย ความผิดหวัง	แกงหน่อไม้, ข้าวเหนียวปั้น, ข้าวเหนียวปั้นถูกน้ำ, ไข่ฮ้างฮัง, ตำบักหุ่ง, น้ำผึ้ง, ปั่นปลา, ปลาแดกไหเก่า, ปลาย่าง, ปั้นข้าว, ปิ้งไก่, ยา, ย่างความฮัก, แลคตาซอย, วิตามิน, ไอติม

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
			ผู้รับประทานอาหาร	มนุษย (ตัวบุคคล)	ก้างคาคอ, ข้าวคาคอ, ข้าวเหนียวปั้นถูกน้ำ, ไข่ฮ้างฮัง, ปลาแดกไหเก่า
			รสชาติของอาหาร	ความสุข ความเสียใจ ผิดหวัง	ครบเครื่อง, รสชาติ, หลากรส
	ธรรมชาติ	ธรรมชาติสะท้อนความเป็นอีสานได้จากการนำคำศัพท์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบความเป็นอีสานที่เป็นตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลง รวมไปถึงอารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านั้น กับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองหรือมีอยู่ในธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นท้องฟ้า สายลมแสงแดด ฯลฯ นอกจากนี้ ความเป็นอีสานเป็นธรรมชาติกล่าวคือ บุคคล ในบทเพลงเปรียบได้กับสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ ส่วนอารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลอยู่ในบทเพลงก็เหมือนปรากฏการณ์ธรรมชาติที่สามารถเกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติ เช่นเดียวกัน มนุษย์มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติและเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ	สิ่งที่เกิดขึ้นเอง มีอยู่ในธรรมชาติ	มนุษย์ (ตัวบุคคล) อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของมนุษย์	ก้อนเมฆ, เงาเมฆ, จันทร์, ดวงตะวัน, ดวงดาว, ดาวเหนือ, ดวงอีเกิ้ง, แดดอุ่น, ตะวัน, ธารน้ำใจ, น้ำค้าง, บ่อน้ำตา, ฝน, ฝนปรอย, ฟ้าฮ้องสั่ง, ฤดูกาล, ลม, ลมหนาว, ลำน้ำชี, มหาสมุทร, แม่มูล, สองฝั่งน้ำ, สายน้ำชี, สายรุ้ง, สายลม, สายลมเย็น, แสงดาว, หมอก, เหวน้ำตา,
การสู้ชีวิต	**การต่อสู้แข่งขัน**	การต่อสู้แข่งขันสะท้อนความเป็นอีสานได้จากการนำคำศัพท์เกี่ยวข้องกับการต่อสู้และแข่งขันกับความยากจน ปัญหาชีวิต โชคชะตา เวลา งานและภาระหน้าที่ เพื่อหาเลี้ยงชีวิต ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อความมั่นคงและความสุขสบายของชีวิตในอนาคต แต่การที่จะประสบความสำเร็จ มีความมั่นคงในชีวิต ครอบครัว มีความสุขสบายต้องมีการ ต่อสู้และแข่งขันเพื่อเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการต่อสู้หรือแข่งขันกับการงาน ความยากจน ปัญหาและอุปสรรค ต้องใช้ อาวุธที่ใช้คือ ความขยัน อดทน แรงกายและกำลังใจ	คู่ต่อสู้หรือคู่แข่ง	งาน ความยากจน ปัญหาและอุปสรรค	กอดคอตีเข่า, กติกา, กัดฟันสู้, แข่งขัน, ใจสู้, คนพ่าย, คนแพ้พ่าย, ความแพ้พ่าย, ชนะ, ต่อสู้, ต้านทาน, ทน, ทนสู้ไหว, เปิดศึก, ผู้ปราชัย, ผู้พ่าย, ผู้แพ้, ฝ่าไป, ฝ่าฟัน, ฝืน, พ่ายแพ้, พุ่งชน, แพ้น็อค, ไม่ยอม, ไม่หยุด, รบ, รับมือ, รุม, รุมล้อม, ร่วมสู้, รุกราน, รุมเร้า, ล่า, ลุกสู้, เวทีสู้, ยืนสู้, ยิ้มสู้, ยืนสู้ไหว, ยกธง, ยอมแพ้, สู้, สู้กับปัญหา, สู้เขา, สู้งาน, สู้ทน, สู้ต่อ, สู้ต่อไป, สู้ตาย, สู้บ่ถอย, สู้ฟันฝ่า, สู้รบ, สู้ไหม, สู้ไหว, สู้สุดลมหายใจ,, เส้นทาง, หยัดยืน, หันหน้าสู้, ฮึดสู้

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
			อาวุธ	ความขยัน ความอดทน แรงกาย	กอดคอตีเข่า, กติกา, กัดฟันสู้, แข่งขัน, ความทุกข์โอบไหล่, คนพ่าย, คนแพ้พ่าย, คู่แข่ง, ความแพ้พ่าย, ใจสู้, ชนะ, ต่อสู้, ต้านทาน, ทน, ทนสู้ไหว, เปิดศึก, ผู้ปราชัย, ผู้พ่าย, ผู้แพ้, ฝืน, ฝ่าไป, ฝ่าฟัน, พุ่งชน, พ่ายแพ้, แพ้น็อค, ฟันฝ่า, ไม่ยอม, ไม่หยุด, ยกธง, ยอมแพ้, ยืนสู้, ยืนสู้ไหว, ยิ้มสู้, ร่วมสู้, รับมือ, รุม, รุกราน, รุมเร้า, รุมล้อม, รบ, ล่า, ลุกสู้, เวทีสู้, สู้, สู้เขา, สู้งาน, สู้ต่อไป, สู้ไหว, สู้กับปัญหา, สู้สู้รบ, สู้ทน, สู้ต่อ, สู้บ่ถอย, สู้ใหม่, สู้ตาย, สู้สุดลมหายใจ, เส้นทาง, หยัดยืน, หันหน้าสู้, เหรียญทอง, อึดสู้
			ผลที่ได้รับจากการต่อสู้แข่งขัน	ความสุข ประสบความสำเร็จ ความผิดหวัง	กัดฟันสู้, คนพ่าย, คนแพ้พ่าย, ชนะ, ผู้ปราชัย, ร่วมสู้, ผู้พ่าย, เหรียญทอง
	ภัยพิบัติ	ภัยพิบัติสะท้อนความเป็นอีสานจากการนำคำศัพท์ความหมายที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติหรือภัยทางธรรมชาติ การป้องกันภัย และการเอาตัวรอดมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบภัยพิบัติหรือภัยทางธรรมชาติที่สามารถเกิดขึ้นโดยที่มนุษย์ต้องรู้จักการป้องกันหรือเอาตัวรอดจากภัยพิบัติหรือภัยทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นให้ได้ ซึ่งเปรียบเทียบภาระการงานความผิดหวัง ความยากจน ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของมนุษย์ เป็นภัยพิบัติหรือภัยทางธรรมชาติโดยผู้ประสบภัย คือ มนุษย์ ส่วนวิธีการป้องกันหรือการเอาตัวรอดจากภัยต่างๆ คือ ความขยันความอดทนและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเมื่อภัยพิบัติได้ผ่านพ้นไป หมายถึง มนุษย์มีความสุข ประสบความสำเร็จ หรืออาจจะได้รับความผิดหวังก็ได้	ภัยหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ	งาน ความผิดหวัง ความยากจน ปัญหาและอุปสรรค	แผ่นดินไหว, พายุ, ฟ้าผ่า, มรสุมท่วมหนัก, ไฟช็อต

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
			ผู้ประสบภัย	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	ถูกพัดหายไป, หลุมหลบภัย
			การเอาตัวรอด การป้องกัน	ความอดทน ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	คุ้มภัย, ที่ปลอดภัย, ฝ่าคลื่นลม, หลบลี้ภัย, หลุมหลบภัย
			ภัยพิบัติผ่านพ้น	ความสุข ความสำเร็จ ความผิดหวัง	คุ้มภัย, ที่ปลอดภัย
	การประหยัดอดออม	การประหยัดอดออมสะท้อนความเป็นอีสานได้จากการนำคำศัพท์ ที่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการประหยัดอดออมมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบความรัก ความคิดถึง และความห่วงใยที่มนุษย์มีให้ต่อกัน เปรียบเสมือนเงินทองหรือสิ่งของมีค่าที่ควรรู้จักประหยัดและเก็บรักษาไว้ การประหยัดอดออมสิ่งมีค่านี้ไว้ คือ การมั่นคงในความรักและมอบความรักความห่วงใยให้แก่กัน สุดท้ายแล้ว เมื่อรู้จักประหยัดอดออม และเก็บรักษาสิ่งมีค่านี้ไว้ส่งผลให้มีความสุขสบาย	เงินทอง/สิ่งที่มีค่า	ความรัก ความคิดถึง ความห่วงใย	เก็บ, เก็บกำ, เก็บสะสม, สะสม, หยอดกระปุก
			การประหยัดอดออม	การมั่นคงในความรัก มอบความรัก ความห่วงใยและความคิดถึงให้แก่กัน	เก็บ, เก็บกำ, เก็บสะสม, สะสม, หยอดกระปุก
			ผลของการประหยัดอดออม	ชีวิตมีความสุข	

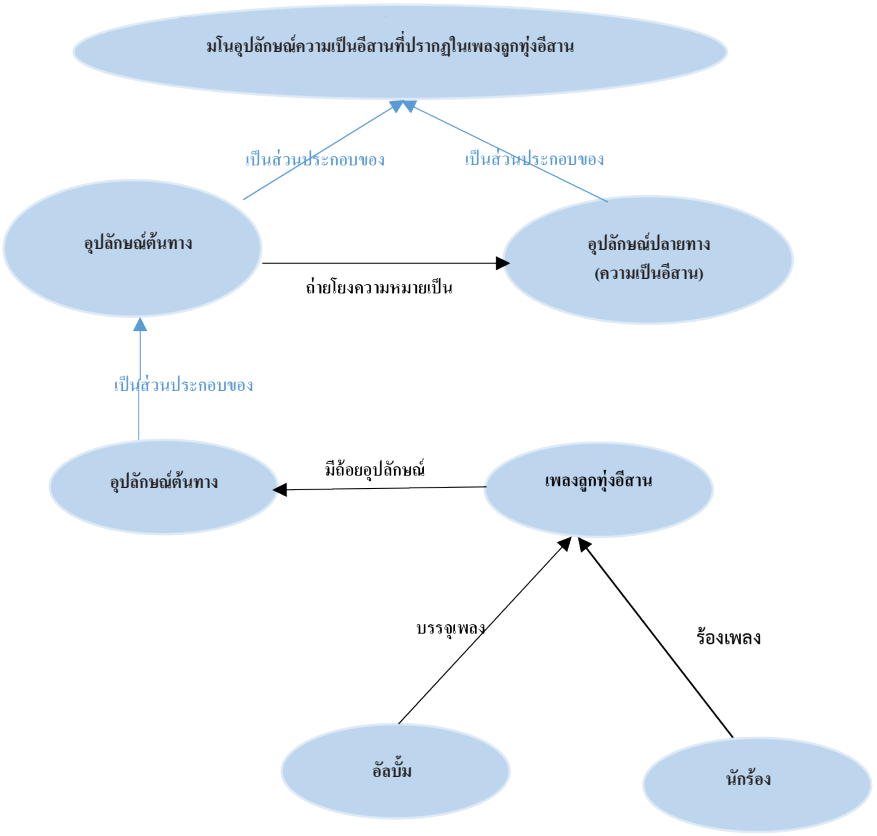

ภาพที่ 2 โครงสร้างมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

2. ความสัมพันธ์เชิงความหมายที่เชื่อมโยงระหว่างคลาส จำนวน 10 ความสัมพันธ์ ประกอบด้วย ร้องโดย อยู่ในอัลบั้ม มีถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ่ายโยงความหมายเป็น ถ้อยอุปลักษณ์คล้ายกัน มโนทัศน์อีสานคล้ายกัน ร้องเพลง บรรจุเพลง อยู่ในเพลงลูกทุ่งอีสาน ถูกถ่ายโยงความหมาย (ดังตาราง 2 และ ภาพ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคลาส

คลาสต้นทาง	ความสัมพันธ์	คลาสปลายทาง	ความสัมพันธ์ตรงกันข้าม
เพลงลูกทุ่งอีสาน	ร้องโดย	นักร้อง	ร้องเพลง
เพลงลูกทุ่งอีสาน	อยู่ในอัลบั้ม	อัลบั้ม	บรรจุเพลง
เพลงลูกทุ่งอีสาน	มีถ้อยคำอุปลักษณ์	อุปลักษณ์	อยู่ในเพลงลูกทุ่งอีสาน
อุปลักษณ์ต้นทาง	ถ่ายโยงความหมายเป็น	อุปลักษณ์ปลายทาง (ความเป็นอีสาน)	ถูกถ่ายโยงความหมาย
อุปลักษณ์ต้นทาง	ถ้อยอุปลักษณ์คล้ายกัน	อุปลักษณ์ต้นทาง	
อุปลักษณ์ปลายทาง (ความเป็นอีสาน)	มโนทัศน์อีสานคล้ายกัน	อุปลักษณ์ปลายทาง (ความเป็นอีสาน)	

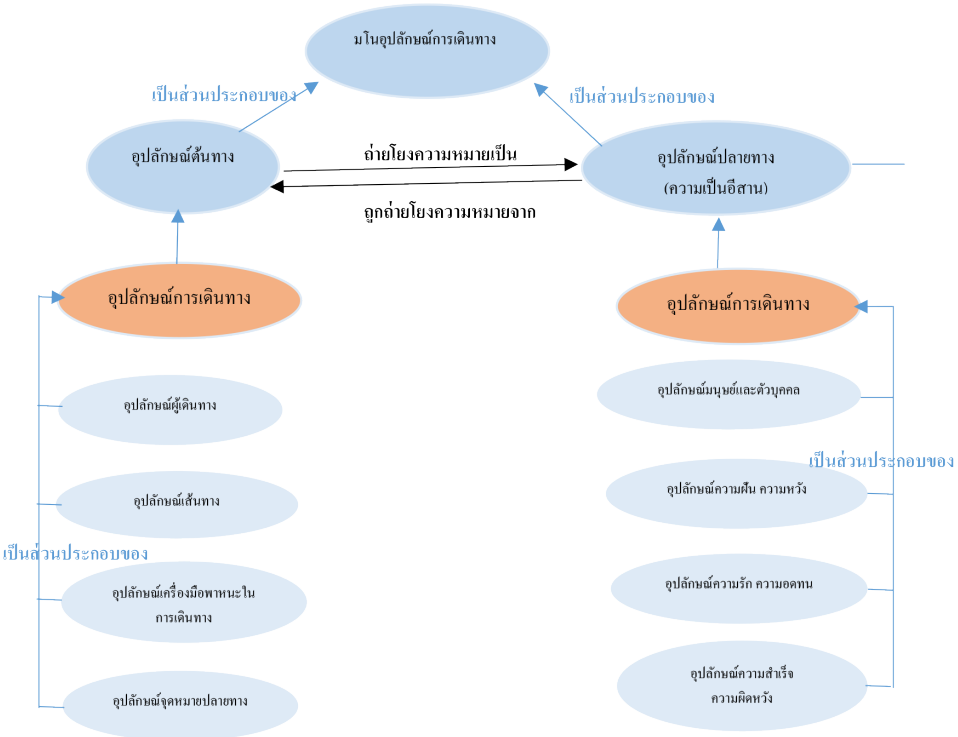

ภาพที่ 3 โครงสร้างความสัมพันธ์มโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

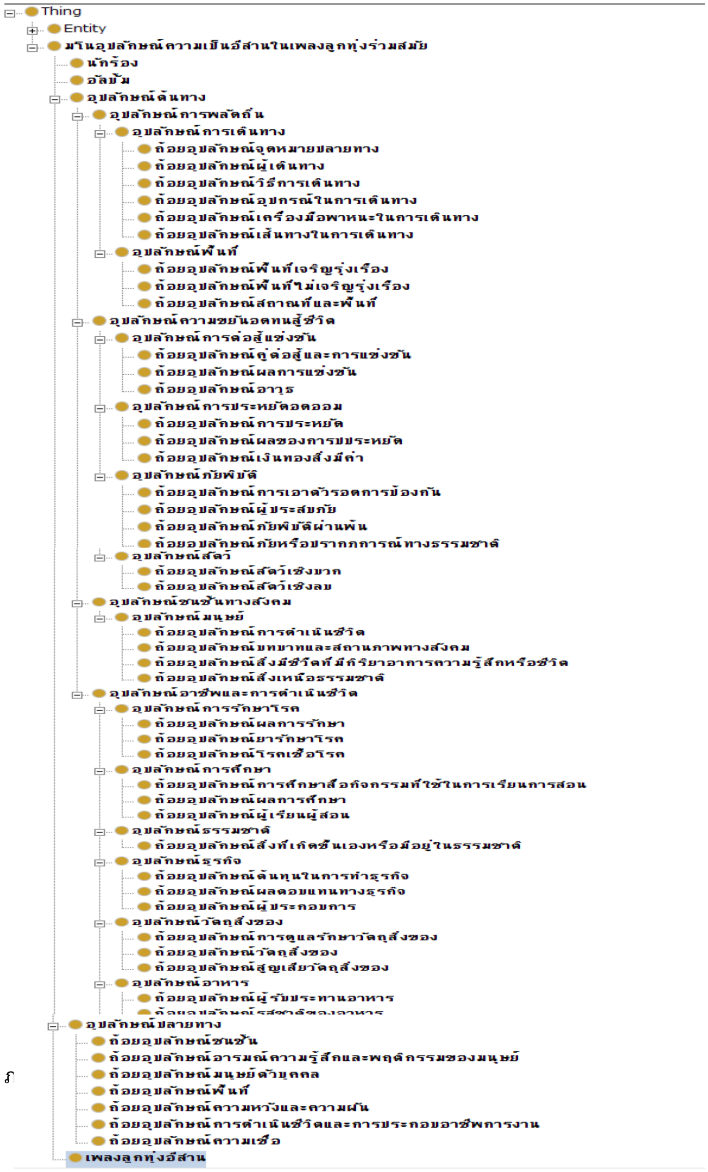

ภาพที่ 4 การพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสานด้วยโปรแกรม Protégé 4.3

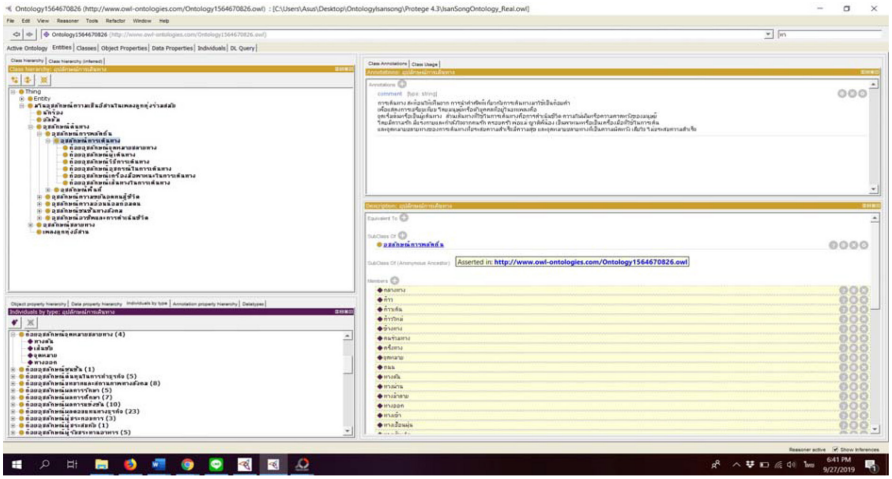

ภาพที่ 5 ภาพตัวอย่างการพัฒนาอุปลักษณ์การเดินทาง พร้อมคำอธิบายแนวคิดหลัก

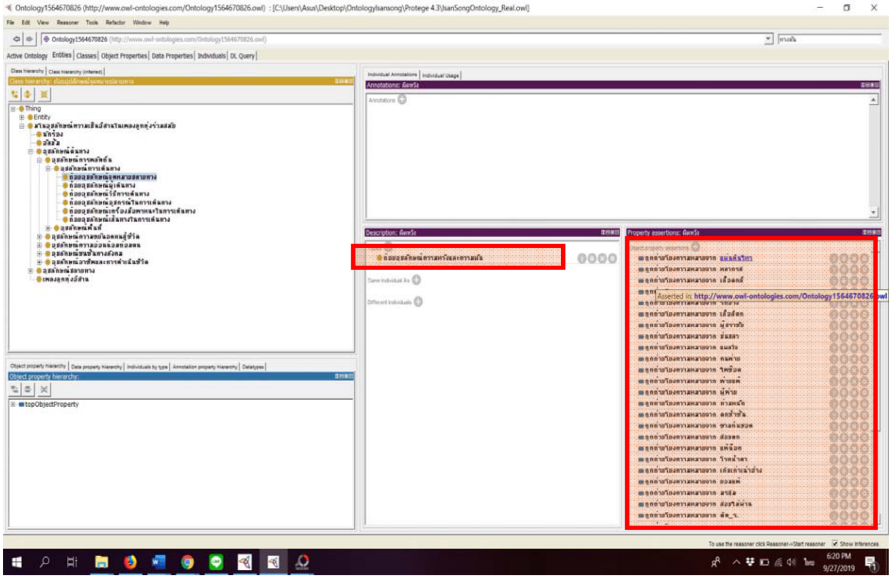

ภาพที่ 6 ภาพตัวอย่างการพัฒนาถ้อยอุปลักษณ์ผิดหวัง อุปลักษณ์ปลายทาง (ความเป็นอีสาน) ถ้อยอุปลักษณ์ความหวังและความฝัน และถ้อยอุปลักษณ์ต้นทางที่เกี่ยวข้อง

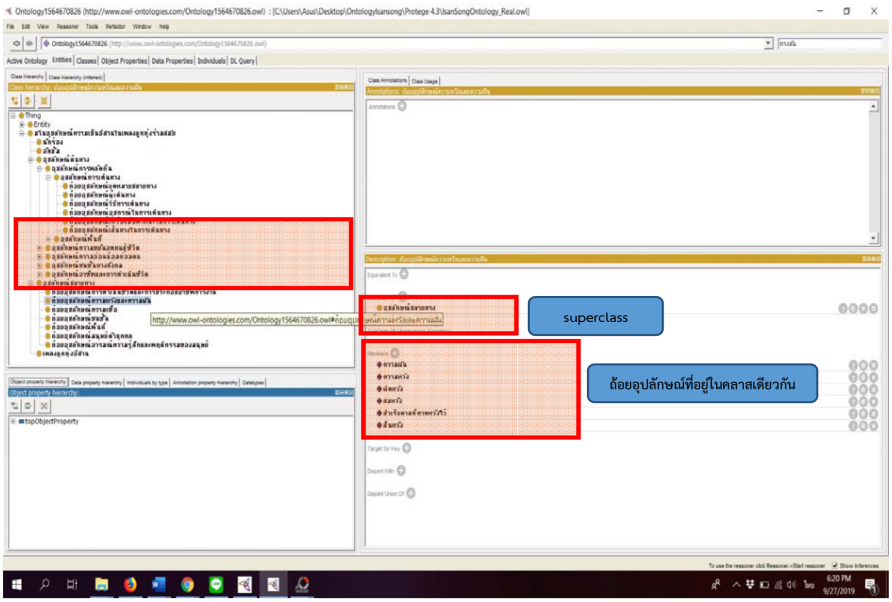

ภาพที่ 7 ตัวอย่างการพัฒนาถ้อยอุปลักษณ์ความหวังและความฝัน

3. การประเมินออนโทโลยี

การประเมินผลการพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสานด้วยโปรแกรม Protégé 4.3 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์คติชนวิทยา และสารสนเทศศาสตร์ 3 ท่าน เห็นว่าเหมาะสมในด้านเนื้อหาภายในออนโทโลยีมีความถูกต้องในการนำไปใช้ การจัดลำดับของคลาสภายใน การกำหนดความสัมพันธ์คุณสมบัติของชนิดข้อมูลและรายละเอียดของชนิดข้อมูลมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านคติชนวิทยาที่เชี่ยวชาญด้านเพลงลูกทุ่ง ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกลุ่มมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานว่า สามารถสังเคราะห์จัดกลุ่มมโนอุปลักษณ์เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ตามลักษณะทางความหมายมโนทัศนอุปลักษณ์ต้นทางได้ 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 การกระทำและพฤติกรรมของมนุษย์ ประกอบด้วย มโนอุปลักษณ์มนุษย์ การเดินทาง การต่อสู้

แข่งขัน การรักษาโรค การศึกษา การประหยัดอดออม และธุรกิจ ซึ่งมโนอุปลักษณ์เหล่านี้สะท้อนมุมมองร่วมกันคือ ความ เป็นอีสานเกี่ยวกับมนุษย์ที่มีความเป็นอีสานเกี่ยวกับมนุษย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเดินทาง การต่อสู้แข่งขัน อาการเจ็บ ป่วยไข้ ไม่สบายใจ โดยมีวิธีการรักษาและรู้จักป้องกัน ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ก็เปรียบเสมือนการศึกษาหาความรู้ อีกทั้งต้องมีการประกอบอาชีพหรือการทำธุรกิจ รู้จักหารายได้และการประหยัดอดออม

กลุ่มที่ 2 ปัจจัยในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย มโนอุปลักษณ์พื้นที่หรือสถานที่ เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ และอาหาร มโนอุปลักษณ์เหล่านี้สะท้อนมุมมองร่วมกันคือ ความเป็นอีสานที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับพื้นที่หรือสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นถิ่นฐานบ้านเกิดหรือบ้านอื่นเมืองอื่นและสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันด้วย

กลุ่มที่ 3 สิ่งรอบตัว ประกอบด้วย มโนอุปลักษณ์ธรรมชาติ สัตว์ พืช และภัยพิบัติ มโนอุปลักษณ์เหล่านี้สะท้อนมุมมองร่วมกันคือ ความเป็นอีสานใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ หรือแม้กระทั่ง ภัยพิบัติหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

สำหรับการจัดกลุ่มความเป็นอีสานทั้ง 3 กลุ่ม ตามลักษณะทางความหมาย มโนทัศนอุปลักษณ์ต้นทางทำให้อุปลักษณ์ความเป็นอีสาน มีความเป็นระบบและมีลำดับขั้นตอน บทเพลงลูกทุ่งอีสานจึงมีส่วนในการช่วยสร้างจินตนาการให้เกิดขึ้นกับผู้ฟังหรือคนทั่วไปสามารถมองเห็นภาพจากจินตนาการที่บทเพลงต้องการที่จะนำเสนอได้อย่างชัดเจน ตลอดจนรับรู้เรื่องราวและเข้าใจในเนื้อหาสาระลึกซึ้งอีกด้วย

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

การพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน เป็นการรวบรวมถ้อยคำ อุปลักษณ์ และการเปรียบเทียบ ตีความความหมายอุปลักษณ์ความเป็นอีสาน ผลการศึกษาพบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ ความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานได้นำเสนอมุมมองใหม่ (Reconceptualization) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการใช้อุปลักษณ์ความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานทำให้ผู้ฟังหรือคนทั่วไปมีมุมมองต่อความเป็นอีสานในด้านนั้นเด่นชัดมากยิ่งขึ้นใน 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้ฟังหรือคนทั่วไปมี

มุมมองต่อความเป็นอีสานเช่นนั้นอยู่แล้วต่อการใช้ความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานทำให้ผู้ฟังหรือคนทั่วไปมีมุมมองต่อความเป็นอีสานในด้านนั้นเด่นชัดมากยิ่งขึ้น 2) ผู้ฟังหรือคนทั่วไปอาจจะไม่ได้นึกถึงหรือมีมุมมองเกี่ยวกับความเป็นอีสานในด้านนี้มาก่อน ซึ่งการใช้อุปลักษณ์สามารถนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับความเป็นอีสานที่มีความแปลกใหม่ให้แก่ผู้ฟังหรือคนทั่วไปได้ ในการทำความเข้าใจในถ้อยคำและเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งอีสาน

จากการศึกษาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน พบว่าถ้อยคำทำหน้าที่ในการสื่อสารความหมายกับผู้ฟังหรือคนทั่วไปให้เข้าใจความเป็นอีสานในด้านต่างๆ ได้อย่างชัดเจนและง่ายยิ่งขึ้นใน 7 ลักษณะ ตามระบบความคิดของผู้แต่งเพลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Burarungrot (2005).; Saiyarot (2015); Maneewong (2012) ดังนี้ 1) แสดงอารมณ์ความรู้สึก (Expressing emotional attitude) ถ้อยคำอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานสื่อความหมายอารมณ์ ความรู้สึกของความเป็นอีสานให้ผู้ฟังหรือคนทั่วไปได้รับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกใน 2 ลักษณะ คือ ถ้อยคำอุปลักษณ์ความเป็นอีสานแสดงอารมณ์รัก ความรู้สึกห่วงใย และอารมณ์ความรู้สึกน้อยใจ ตัดพ้อ ต่อว่า เป็นต้น 2) สื่อสารในการตกแต่งหรืออำพราง (Decoration, Disguise) จากความเป็น อีสานที่พบในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน พบว่าทำหน้าที่ช่วยในการตกแต่งถ้อยคำหรืออำพรางเพื่อหลีกเลี่ยงให้ส่งผลทางลบต่อความรู้สึกในการสื่อสาร ได้แก่ ธุรกิจ การต่อสู้แข่งขัน การศึกษา และการเดินทาง โดยถูกใช้เพื่อช่วยในการตกแต่งถ้อยคำหรืออำพรางมุมมองของผู้ฟังหรือคนทั่วไปมีต่อความเป็นอีสาน (คือ ความยากจน) ซึ่งเป็นมุมมองเดิมที่ส่งผลทางลบต่อความรู้สึกของคนอีสาน ส่งผลในทางบวกให้เกิดขึ้นกับความรู้สึกของคนอีสานหรือแม้กระทั่งผู้ฟังหรือคนทั่วไปได้ในการสื่อสารถึงการต่อสู้แข่งขัน 3) การสื่อสารการกล่าวเกินจริง (Hyperbole) ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานนอกจากนำเสนอแนวคิด มุมมองทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึกของคนอีสาน และถ่ายทอดวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สะท้อนภาพความเป็นอีสาน ยังนำเสนอภาพหรือเรื่องราวที่เกินความเป็นจริงแก่ผู้ฟังหรือคนทั่วไปด้วยเช่นกัน การนำเสนอภาพหรือเรื่องราวที่เกินความเป็นจริงโดยอาศัยการนำเสนอผ่านการใช้อุปลักษณ์ ซึ่งการใช้อุปลักษณ์เพื่อช่วยในการนำเสนอภาพหรือเรื่องราวที่เกินความเป็นจริงนั้นได้สะท้อนให้ผู้ฟังหรือคนทั่วไปเข้าใจถึงความเป็นอีสานได้ดียิ่งขึ้นหรือช่วยทำให้การนำเสนอภาพหรือเรื่องราวในบทเพลง

มีความชัดเจนและโดดเด่นมากยิ่งขึ้นด้วย 4) การสื่อสารความหมายในการสร้างความสนิทสนม (Cultivating intimacy) ให้เกิดขึ้นระหว่างคนอีสานกับคนอีสานด้วยกันเอง หรือระหว่างคนอีสานกับผู้ฟังหรือคนทั่วไป 5) การสื่อสารความหมายสร้างอารมณ์ขันและใช้ในการเล่นทางภาษา (Homour and game) พบว่ามีการใช้อุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ทำหน้าที่ในการสร้างอารมณ์ขันให้แก่ ผู้ฟังหรือคนทั่วไป และการใช้อุปลักษณ์ความเป็นอีสานในการเล่นทางภาษาด้วยเช่นกัน ซึ่งการใช้อุปลักษณ์เพื่อทำหน้าที่ ดังกล่าวนี้ช่วยทำให้การสื่อสารระหว่างบทเพลง (ความเป็นอีสาน) กับผู้ฟังหรือคนทั่วไปสามารถสื่อสารกันได้ชัดเจนและมีความเข้าใจกันมากขึ้นในแง่ของ การเข้าถึงอารมณ์ขันและการทำความเข้าใจความหมายของบทเพลงที่มีการเปรียบเทียบ โดยอาศัยอุปลักษณ์ความเป็นอีสานเพื่อช่วยสร้างอารมณ์ขันและใช้ในการเล่นทางภาษา ซึ่งทำหน้าที่ใน 2 ลักษณะ คือ อุปลักษณ์ทำหน้าที่สร้างอารมณ์ขัน และ อุปลักษณ์ทำหน้าที่ในการเล่นทางภาษา 6) การสื่อสารความหมายแนวเทียบหรือการทิ้งเหตุผลเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำบางอย่าง การใช้อุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่พบในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน พบว่า อุปลักษณ์ความเป็นอีสานได้ทำหน้าที่ในการเป็นแนวเทียบหรือเป็นการให้เหตุผลบางอย่างเพื่อโน้มน้าวและมีส่งผลทำให้ ผู้ฟังหรือคนทั่วไปกระทำหรือไม่กระทำอะไรบางอย่าง 7) การสื่อสารความหมายสื่ออุดมการณ์ (Ideology) เพลงลูกทุ่งอีสานมีการสอดแทรกแนวคิดและมุ่งที่จะสื่ออุดมการณ์กับผู้ฟังหรือคนทั่วไป ซึ่งการใช้อุปลักษณ์ความเป็นอีสานในการสื่ออุดมการณ์ ด้านปลูกจิตสำนึกรักษ์ถิ่นฐานบ้านเกิด ด้านการเชื่อมั่นในความดีและการทำความดี ด้านการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และ ด้านความรักความสามัคคี

จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาออนโทโลยีในขอบเขตใดขอบเขตหนึ่งต้องใช้ความรู้ทางวิชาการหลากหลายศาสตร์ในการพัฒนา ดังงานวิจัยเรื่องนี้ทำให้มองเห็นภาพว่าถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์สามารถพบได้ทั่วไปในชีวิตประจำวันและไม่เฉพาะกวีหรือนักประพันธ์เท่านั้นที่ใช้ คนทั่วไปก็ใช้ในการสื่อสารเช่นกัน ถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์ไม่ได้มีแต่ในภาษาเท่านั้น หากแต่โดยพื้นฐานระบบความคิดของคนเราก็เป็นอุปลักษณ์ โดยพื้นฐานคนเราจะทำความเข้าใจ สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือไม่คุ้นเคยและเรียกอุปลักษณ์ในระบบความคิดว่า “มโนอุปลักษณ์” หรือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) และคำทั้งสองยังชี้ให้เห็นว่า การศึกษา ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบในชีวิตประจำวันยังสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสิ่งต่างๆ ได้ จะเห็นได้ว่าในการพัฒนา

ออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน ถ้อยคำอุปลักษณ์ อุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่พบในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน นอกจากจะทำหน้าที่ในการช่วยทำให้ข้อความหรือ เนื้อเพลงมีความเป็นเอกภาพและสัมพันธ์กันได้เป็นอย่างดี และทำหน้าที่เป็นงานบันเทิงคดีที่มีส่วนช่วยสร้างโลกแห่งจินตนาการ ให้เกิดขึ้นกับผู้ฟังหรือคนทั่วไปในการเข้าใจตรงกันในการตีความหมาย ในลักษณะเป็นการเปรียบเทียบโดยการเชื่อมโยงความหมายจากมโนทัศน์หนึ่งไปยังอีกมโนทัศน์หนึ่ง เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจความหมายของถ้อยคำหรือรูปภาษาที่เป็น อุปลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

เอกสารอ้างอิง

Burarungrot, M. (2005). **Conceptual meta about females in Thai country song.** (In Thai). Master of Arts in Linguistics, Graduate School, Thammasart University.

Dittakit, A. (2012). **Conceptual metaphor in the love songs composed by Nitipong Hornak.** (In Thai). Master of Arts in Applied Linguistics, Graduate School, Kasetsart University.

Goatly, A. (1997). **The Language of metaphor**. London: Routledge.

Goatly, A. (2011). **The Language of metaphor**. 2nd ed. London: Routledge.

Grice, H.P. (1975). Logic and Conversation. P. Cole & J.L. Morgan (Eds.). **In Syntax and semantics: Speech acts**. Vol. 3. Orlando, Fl: Acdemic Press.

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. (1989). **Lukthung kab phleng Thai nai ngan dontri udomsueksa.** (In Thai). No. 21, 27-30. Printed as a memorial on the occasion of Prince of Songkla University hosted, At Phuket Orchid & Thai Village, 18 November 1989.

Kaewthep, K. (1979). Wan-ná-gam chaao naa. (In Thai). **Humanities and Social Science Journal. 3**(1); 56.

Lakoff, G. (1987, 1990). **Women, fire, and dangerous things, what categories reveal about the mind.** Chicago: The University of Chicago Press.

Lakoff, G. (1993). The contemporary theory of metaphor. In Andrew Ortony (Ed). **Metaphor and thought**. 2nd ed. Cambridge, England: Cambridge University Press.Lakoff, George & Turner, Mark (1989). **More Than cool reason: A filed guide to Poetic metaphor**. Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, G, & Johnson, M. (1980). **Metaphor we live by**. Chicago: University of Chicago Press.

Maneewong, H. (2012). **Metaphor of male and female in I-Saan folksong.** (In Thai). Master of Arts in Thai Language, Graduate School, Khon Kaen University.

Ngamjitwongsakul, P. (2003). **A study of love metaphors in modern Thai songs**. Master of Arts in Linguistics, Graduate Schook, Mahidol University.

Pattarakup, Y. (2010). **Death metaphors in Dharma book.** (In Thai). Master of Arts Program in Thai, Graduate School, Chulalongkorn University.

Prieto-Diaz, R. (2002). **A faceted approach to building ontologies**. Retrieved October 17, 2006, from http://www.cs.uu.nl/docs/vakken/ks/.../Buidontologis RPD-ER2000:pdf.

Saiyarot, A. (2015). **Conceptual metaphor of Isaness in the north eastern contemporary**. (In Thai). Master of Arts in Thai Language, Graduate School, Mahasarakham University.

Suksuwan, L. (1978). **A study of contemporary Thai folk song**. (In Thai). Master of Education, Graduate School, Srinakharinwirot University.

Wattanasuk, S. (2006). **Love metaphors in Thai teenage pop-song.** (In Thai). Master of Arts in Linguistics. Graduate School, Thammasart University.